

R O Z S U D O K
V M E N E S L O V E N S K E J R E P U B L I K Y

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Martina Vladika a sudcov JUDr. Jozefa Kolcuna a JUDr. Oľgy Trnkovej v právnej veci žalobcu **M. D.**, bývajúceho v N., zastúpeného JUDr. J. L., advokátom v T., proti žalovanému **R., s.r.o.**, so sídlom v B., zastúpenému Advokátskou kanceláriou V., s.r.o., zastúpenej JUDr. R. M., advokátom v B., **o určenie, že záložné právo na nehnuteľnosti zaniklo**, vedenej na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. BN – 4 C 193/2004, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne zo 4. októbra 2007 sp. zn. 4 Co 165/2007, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalobcu **z a m i e t a .**

Žalovanému náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Trenčín rozsudkom z 11. apríla 2005 č.k. BN – 4 C 193/2004-76 určil, že záložné právo zapísané v časti „C“ na liste vlastníctva č. X. pre k.ú. M. na tam uvedené nehnuteľnosti v prospech V., pobočka T., na základe Zmluvy o zriadení záložného práva k nehnuteľnému majetku č. X. zo 14. apríla 1997, podľa ktorej bol vklad záložného práva do katastra nehnuteľnosti povolený pod č. V X. a záložné právo zapísané v časti „C“ na liste vlastníctva č. X. pre k.ú. B. na tam uvedené nehnuteľnosti v prospech V., na základe Zmluvy o zriadení záložného práva k nehnuteľnému majetku č. X. z 13. januára 1997, podľa ktorej bol vklad záložného práva do katastra nehnuteľností povolený pod č. V X., zaniklo.

Žalovanému (predtým G., s.r.o., so sídlom v B.) uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania v sume 5 112,50 Sk k rukám advokáta žalobcu JUDr. J. L. do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Naliehavý právny záujem žalobcu na požadovanom určení v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p. odôvodnil tým, že žalovaný, hoci záložné právo viaznuce na predmetných nehnuteľnostiach v prospech V., zaniklo, jeho zánik neuznal. Žalobca, ako výlučný vlastník predmetných nehnuteľností (vlastníctvo k nim nadobudol na základe zmluvy o predaji podniku č. X.) má preto naliehavý právny záujem na určení, že záložné právo zaniklo. K otázke zániku záložného práva uviedol, že základnou podmienkou trvania záložného práva ako práva akcesorickej povahy, je existencia hlavného záväzku, z ktorého pohľadávka záložného veriteľa zabezpečená záložným právom vyplýva. Vychádzal z právneho názoru, že zánikom jedného z účastníkov hlavného záväzkového vzťahu bez právneho nástupcu, dochádza nevyhnutne k zániku obligačného záväzku samotného. Okamihom zániku hlavného záväzku dochádza aj k zániku záložného práva, ktoré bolo zriadené na zabezpečenie pohľadávky záložného veriteľa z hlavného záväzkového vzťahu. Keďže v danom prípade všetci právni nástupcovia pôvodného dlžníka spoločnosti B., spol. s r.o., zanikli bez právneho nástupcu, najneskôr v decembri 2003, hlavný záväzok z úverovej zmluvy uzavretej medzi V., a spoločnosťou B., spol. s r.o., zanikol. Zánikom zabezpečenej pohľadávky, zaniklo v zmysle § 151md OZ aj záložné právo viaznuce na predmetných nehnuteľnostiach v prospech záložného veriteľa V.. Žalobe preto v celom rozsahu vyhovel.

Krajský súd v Trenčíne rozsudkom z 1. decembra 2005 sp. zn. 4 Co 175/2005 na odvolanie žalovaného rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil a žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu trov odvolacieho konania. Vo výroku rozsudku vyslovil, že dovolanie je prípustné. Stotožnil sa so všetkými skutkovými a právnymi závermi, na ktorých okresný súd založil svoje rozhodnutie. Za správny považoval predovšetkým právny názor súdu prvého stupňa, že žalobca mal v danom prípade naliehavý právny záujem v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p. na určení, že záložné právo viaznuce na predmetných nehnuteľnostiach zaniklo. Súhlasil s právnym názorom súdu prvého stupňa, podľa ktorého v dôsledku zániku hlavného záväzku, zaniká aj záložné právo zriadené na zabezpečenie takéhoto záväzku. Napokon zhodne so súdom prvého stupňa dospel k záveru, že právnou skutočnosťou spôsobujúcou zánik pohľadávky, je aj zánik právnickej osoby bez právneho nástupcu tak, ako tomu bolo v danej veci. Podľa názoru odvolacieho súdu v každej fáze trvania záväzkového vzťahu musí byť na každej strane minimálne jeden subjekt. Ak jedna zo strán záväzkového

vzťahu zanikla, nemôže samostatne existovať záväzkový právny vzťah a zaniká i záväzok z neho vyplývajúci. Keďže právnu otázku, či zánikom právnickej osoby – obligačného dlžníka (zrejme bez právneho nástupcu – poznámka najvyššieho súdu) zaniká aj záložné právo k nehnuteľnostiam vo vlastníctve tretej osoby, považoval za otázku po právnej stránke zásadného významu a doposiaľ súdnou praxou neriešenú, pripustil na jej riešenie dovolanie (§ 238 ods. 3 O.s.p.).

Proti tomuto rozsudku krajského súdu podal včas dovolanie žalovaný. Navrhol rozsudok odvolacieho súdu a tiež súdu prvého stupňa zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie. Uviedol, že rozsudok odvolacieho súdu (tiež okresného súdu) vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci a to predovšetkým otázky, na ktorú krajský súd pripustil dovolanie. Podľa žalovaného akýkoľvek zánik záväzku, ktorý nebol zmluvnými stranami dohodnutý, musí mať oporu v zákonnej úprave. V zákone však nie je výslovne upravený dôvod, podľa ktorého zánikom právnickej osoby (dlžníka) všetky jej záväzky zanikajú. V prípade, ak v zákone neexistuje takýto dôvod zániku záväzku, súd nemôže nahradiť zákon a rozhodnúť, že záväzok zanikol tak, ako tomu bolo v danej veci. Najvyšší súd Slovenskej republiky už v rozsudku sp. zn. 1 Obo 95/03, na ktorý žalovaný poukázal aj v konaní pred súdmi nižších stupňov, jednoznačne zvýraznil uhradzovaciu funkciu záložného práva. Žalobca si bol pri kúpe nehnuteľností vedomý, že na nich viazne záložné právo a bez primeraného dôvodu sa domnieval, že záložný veriteľ nebude na existencii záložného práva trvať. Okrem toho namietal, že krajský súd sa správne nevyporiadal s otázkou postúpenia neexistujúcej pohľadávky na žalovaného a následne existenciou jeho pasívnej vecnej legitímácie v konaní.

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom z 27. marca 2007 sp. zn. 2 Cdo 131/2006 zrušil rozsudok Krajského súdu v Trenčíne z 1. decembra 2005 sp. zn. 4 Co 175/2005 a vec mu vrátil na ďalšie konania. Dovolací súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že rozsudok odvolacieho súdu nie je správny.

Nesprávnosť rozsudku odvolacieho súdu spočívala predovšetkým v tom, že určil zánik práva (neexistenciu záložného práva k nehnuteľnostiam) v minulosti a nie spôsobom vyplývajúcim z ustanovenia § 80 písm. c/ O.s.p., podľa ktorého návrhom na začatie konania možno uplatniť, aby sa rozhodlo o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je. Ak odvolací súd v prejednávanej veci pripustil a prejednal žalobu, ktorou žalobca uplatnil,

aby sa rozhodlo o určení, že záložné právo na nehnuteľnosti zaniklo, zaťažil konanie vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). Dovolací súd na uvedenú vadu musel prihliadnuť, i keď prípustnosť dovolania bola založená rozhodnutím odvolacieho súdu a vada dovolateľom nebola výslovne uplatnená (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.).

Vzhľadom na uvedené preto Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu podľa § 243b ods. 1 O.s.p. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 2 O.s.p.).

Keďže išlo o takú vadu konania, ktorej existencia nepripúšťa prejednanie a rozhodnutie veci v jej merite (existencia naliehavého právneho záujmu na žiadanom určení je jednou z podmienok toho, aby súd mohol žalobu meritórne prejednať a o nej v merite rozhodnúť), dovolací súd sa už nemohol zaoberať riešením otázky, na ktorú odvolací súd pripustil dovolanie.

Krajský súd v Trenčíne rozsudkom v 4. októbri 2007 sp. zn. 4 Co 165/2007 pripustil zmenu žaloby v znení: Súd určuje, že záložné právo zapísané na liste vlastníctva č. X. pre k.ú. M. na nehnuteľnosti parc. č. X. – zastavané plochy a nádvorcia vo výmere X. m², parc. č. X. – zastavané plochy a nádvorcia vo výmere X. m², sklad na parc. č. X., garáž na parc. č. X. administratívna budova so súp. č. X. na parc. č. X. v prospech V., pobočka T., na základe Zmluvy o zriadení záložného práva k nehnuteľnému majetku č. X. zo 14. apríla 1997, podľa ktorej bol vklad záložného práva do katastra nehnuteľností povolený pod č. V X. a záložné právo zapísané na liste vlastníctva č. X. pre k.ú. B. na nehnuteľnosti parc. č. X. – zastavané plochy a nádvorcia vo výmere X. m², parc. č. X. – zastavané plochy a nádvorcia vo výmere X. m², parc. č. X. – zastavané plochy a nádvorcia vo výmere X. m², parc. č. X. – zastavané plochy a nádvorcia vo výmere X. m², výrobná hala so súp. č. X. na parc. č. X. a X. a garáž súp. č. X. na parc. č. X., sklad súp. č. X. na parc. č. X. a sklad súp. č. X. na parc. č. X. v záložnej zmluve označené ako závodná jedáleň so súp. č. X. na parc. č. X., X. a X. v prospech V. na základe zmluvy o zriadení záložného práva k nehnuteľnému majetku č. X. z 13. januára 1997, podľa ktorej bol vklad záložného práva do katastra nehnuteľností povolený pod č. V X. neexistuje. Zmenil napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa tak, že žalobu žalobcu zamietol. Žalobcovi uložil

povinnosť zaplatiť žalovanému náhradu trov konania vo výške 7 000,- Sk, do 3 dní, k rukám JUDr. M. V., advokáta.

Na rozdiel od rozhodnutia súdu prvého stupňa dospel k záveru, že záložné právo zriadené na základe predmetných záložných zmlúv a viaznuce na označených nehnuteľnostiach v dôsledku zániku dlžníka – právnickej osoby bez právneho nástupcu nezaniklo, ale existuje ďalej. Záložné právo upravené v ustanovení § 151 a nasl. Občianskeho zákonníka má v prvom rade funkciu zabezpečovaciú, zabezpečuje pohľadávku záložného veriteľa od okamihu svojho vzniku, vedie dlžníka k tomu, aby svoju pohľadávku záložného veriteľa dobrovoľne splnil, a záložnému veriteľovi poskytuje istotu, že svoju pohľadávku bude môcť uspokojiť zo zálohu, ak nebude včas splnená. Záložné právo je právom subsidiárnym a akcesorickým. Subsidiarita záložného práva vyjadruje, že ide o podporný zdroj uspokojenia pohľadávky záložného veriteľa, ktorý sa uplatní len vtedy, ak pohľadávka dlžníka nebola dobrovoľne splnená a ani nezanikla iným spôsobom. Akcesorickým je záložné právo najmä preto, že vznikne len vtedy, ak vznikne tiež pohľadávka, k zabezpečeniu ktorej má slúžiť, a že dochádza k jeho zániku, ak zanikne zabezpečená pohľadávka. Na základe týchto skutočností napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zmenil a podanú žalobu ako nedôvodnú zamietol (§ 220 O.s.p.).

Predmetné rozhodnutie odvolacieho súdu napadol dovolaním žalobca a žiadal, aby dovolací súd ho zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Uviedol, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu považuje za nesprávny z dôvodu, že tento spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) a odvolací súd nezaujal jednoznačné právne stanovisko vo veci. Podľa jeho názoru podmienkou toho, aby odvolací súd mohol správne a presvedčivo posúdiť zánik záložného práva, bolo v tomto prípade jednoznačné ustálenie toho, či zánikom právnickej osoby bez právneho nástupcu došlo k zániku práv a povinností z príslušných úverových zmlúv (k zániku záväzkového vzťahu).

Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu žalobcu žiadal, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu ako vecne správne potvrdil.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, proti ktorému ho zákon pripúšťa (§ 238 ods. 1 O.s.p.),

bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu a dospel k záveru, že dovolanie žalobcu nie je dôvodné.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.). Bez ohľadu na to, či odvolací súd rozhodol rozsudkom alebo uznesením, ustanovenie § 237 O.s.p. pripúšťa dovolanie proti jeho rozhodnutiu, ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou z vád vymenovaných pod písmenami a/ až g/ O.s.p. Na tieto vady konania musí dovolací súd prihliadnuť ex officio, teda vždy, či už ich existenciu účastník namieta alebo nie (§ 242 ods. 1 O.s.p.). Dovolateľ žiadnu z týchto vád nenamietal a vada uvedenej povahy v dovolacom konaní ani nevyšla najavo.

Dovolanie žalobcu smeruje proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa tak, že žaloba sa v celom rozsahu zamieta.

Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné, ak smeruje proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej.

Dovolanie žalobcu smeruje proti zmeňujúcemu rozsudku odvolacieho súdu vo veci samej, preto je prípustné.

Žalobca v dovolaní uplatnil dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. tvrdiac, že napadnutý zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Namietal, že odvolací súd k otázke, na ktorú vo svojom predchádzajúcom rozhodnutí v danej veci pripustil dovolanie a to: či zánikom právnickej osoby – obligačného dlžníka zaniklo aj záložné právo k nehnuteľnostiam vo vlastníctve žalobcu, ktoré boli predmetom záložných zmlúv, nezaujal jednoznačné právne stanovisko a tejto otázke nevenoval dostatočnú pozornosť.

Dovolací súd z obsahu spisu zistil, že k uvedenej otázke odvolací súd zaujal naopak jednoznačné stanovisko.

Uviedol, že v zákone sa výslovne, na rozdiel od fyzických osôb neuvádza, aké má zánik právnickej osoby bez právneho nástupcu následky vo vzťahu k dlhom, ktoré zostali po zániku právnickej osoby neuhradené. Odvolací súd dospel k záveru, že záložné

právo nezaniká, ak dlh zodpovedajúci zabezpečenej pohľadávke nemôže byť uspokojený právnickou osobou ako dlžníkom preto, že táto zanikla bez právneho nástupcu. Tento právny záver odôvodnil tým, že akcesorita záložného práva sa vzťahuje len k zabezpečenej pohľadávke a nie k osobe dlžníka. Zmysel zabezpečenej pohľadávky spočíva v tom, že veriteľ, ktorý nemôže byť uspokojený dlžníkom z dôvodov spočívajúcich v osobe dlžníka (vrátane toho, že dlžník, ktorý je právnickou osobou, zanikol bez právneho nástupcu) má právo na uspokojenie svojej pohľadávky z predmetu záložného práva viaznuceho na nehnuteľnostiach.

Záložné právo zriadené na základe predmetných záložných zmlúv a viaznucich na označených nehnuteľnostiach v dôsledku zániku dlžníka – právnickej osoby bez právneho nástupcu nezaniklo, ale ďalej existuje.

Dovolací súd v podrobnostiach poukazuje na dôvody rozhodnutia odvolacieho súdu, s ktorými sa stotožňuje.

Aj podľa názoru dovolacieho súdu je správny záver, že záložné právo nezaniká ak dlh zodpovedajúci zaistenej pohľadávke nemôže byť uspokojený právnickou osobou ako dlžníkom preto, že zanikol bez právneho nástupcu.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že dovolací dôvod namietaný žalobcom podľa ustanovenia § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. nie je daný. Keďže v dovolacom konaní neboli zistené ani ďalšie dôvody, ktoré by mali za následok nesprávnosť dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu, Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalobcu podľa ustanovenia § 243b ods. 1 O.s.p. zamietol.

Úspešnému žalovanému vzniklo v dovolacom konaní právo na náhradu trov konania proti žalobcovi, ktorý úspech nemal (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.).

Žalovaný prostredníctvom svojho právneho zástupcu síce žiadal trovy dovolacieho konania, ale tieto nevyčíslil, takže dovolací súd mu tieto nemohol priznať (§ 151 ods. 1, 2 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 24. februára 2009

JUDr. Martin V l a d i k, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia:

